

Пішак О. В.
кандидат філософських наук
доцент кафедри філософії
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Новий стиль життя, який обрало сучасне суспільство, немислимий без постійного напливу інформації, яка «накидається» будь-якому суб'єкту чи об'єкту. Інформація постає системовимірним фактором нової реальності. На думку Д. Куз-нецова, «інформація постає як комунікація, стимулююча до дії», і сприймається як «субстрат комунікативності» [3, с. 95]. Тільки як комунікація, а не як знання чи предмет, інформація здатна викликати нові операції. Спілкування більше не є розмовою; воно є тим, що змушує говорити, а інформація перетворюється на те, що змушує знати.

Доволі часто ми стикаємося з такими кліше, як «інформаційний бум», «ера інформації», «інформаційний галас» і тому подібними, які створюють ілюзію того, що ми живемо в чіткому, зрозумілому, прозорому світі, а наші знання зростають у відповідності з тим, як ми пізнаємо навколишній світ. Однак сам процес пізнання є не що інше як процес віртуалізації реальності: чим більше ми її пізнаємо, тим все складнішими є схеми реальності, які виробляємо для охоплення єдиних засад найбільш відомих явищ і процесів. Зазначені схеми стають все більш узагальненими й абстрактними, а процес їх конкретизації – все більш опосередкованим та індивідуально залежним. Саме тому виходить, що ефекти віртуальної реальності, отримавши в наш час поширення, завдяки розвитку і удосконаленню сучасних технологій, є «гіпертрофованими ефектами віртуалізації реальності, що властиві природному процесу пізнання реальності будь-яким індивідом завдяки зв'язку пізнання з реальними умовами існування людини у світі» [2, с. 294].

Одним з перших, хто побачив «укоріненість модерної техніки в історії духу» і виявив негативні тенденції сучасних інформаційних технологій, був

М.Гайдеггер. З одного боку, на думку філософа, оскільки техніка ґрунтується на знанні, то вона відповідно є формою виявлення можливості розкриття істини. Однак, з іншого боку, сучасна техніка є проявом волі до влади, і ця воля, втративши відчуття межі і міри, є сліпою. І тільки той, зауважує мислитель, хто може виокремити самого себе із зовнішнього світу й абстрагуватися від його реальності, здатен свідомо прагнути до цілковитого панування над природою за допомогою техніки. Якщо ж людина неспроможна буде пристосуватися до даних перетворень, тоді є ймовірність, що концепція неоінформаційного суспільства може стати ефективною теоретичною базою відродження уже виснаженого, індустріального технократизму, що переживає останню фазу свого життєвого циклу в новій, більш потужній і «поглинаючій» системі. Наслідком цього стане поступове засвоєння мільярдами людей деяких нових стандартів мислення, сприйняття і оцінок дійсності, вигідних тільки окремій групі людей, які мають власні корисливі інтереси. Таким чином, відбудеться глобальне зомбування планетарного людства, «своєрідний інформаційний тоталітаризм», який призведе до інтелектуального геноциду. Відповідно головною умовою в інформаційно-технологічних перетвореннях кінця ХХ – початку ХХІ століть є відродження гуманізму, пріоритет і розкутість творчої особистості.

Хоча сьогодні і наголошується на тому, що людина володіє достатньою кількістю прав і свобод, однак стандартизованість її мотивації виключає почуття усвідомлення власної значущості, самоцінності. Все це пов'язано з функціонуванням сучасних інформаційних технологій, які формують базу для так званого еклектично-нетеоретичного мислення, яке не ставить за мету сприяти реалізації творчості користувача, а навпаки, створює такі умови, за яких користувачу потрібно тільки «проковтнути» готову інформацію. З одного боку, зауважує Г.Нестеренко, «нова інформація надає особистості додаткові можливості пристосування до змін оточення, зате з іншого – її масивність спричинює ситуацію світоглядної розгубленості і потребує пластичної поведінки та напруження волі для самоідентифікації в оновленому соціосередовищі» [4, с. 97]. Своєрідно індивід трансформується

на так звану «крапку», якій не потрібно осягати неозорі простори знань, а вистачає тільки сурогату знань. Такій людині відкривається вільний доступ до інформації, але вона воліє спілкуватися лише з такими самими, як і вона, анонімами. Такі атрибути особистості, як самоідентифікація, власна індивідуальність, активними користувачами Інтернету втрачаються, відбувається своєрідна автоматизація і деіндивідуалізація, тому зміна володарювання переноситься з конкретної особи в бік безособовості. А в межах невласного існування не можна говорити про піклування в спілкуванні, а навпаки, слід вказати на ігнорування ним, оскільки відповідальність покладається не на конкретну людину, а на людину взагалі.

Дійсно, в сучасну епоху, зазначає Ж. Бодріяр, людина стоїть перед вибором між безособовістю технологічної реальності і постмодерністським світом розщепленого буття, в якому немає більше самого закону цінності, а є тільки дещо, подібне на епідемію цінності, яке залежне тільки від волі випадку. Недарма Апель називає саме етику як «компенсацію людським розумом недостатності інстинктивних утримувачів зростаючої технічної експансії» [1, с.415].

Тому, беручи до уваги ситуацію, яка склалася в сучасному інформаційному просторі, необхідно звернутися до проблеми відповідальності віртуальної особистості, спираючись на ідею необхідності збереження етичних норм в Мережі і тоді вдасться зберегти недоторканим уявлення про внутрішню цілісність і цінність людського світу.

Список використаних джерел:

1. Апель К.-О. Екологічна криза як виклик дискурсивній етиці / А.М. Єрмоленко // Комуникативна практична філософія. – Київ: Лібра, 1999. – С.413-454.
2. Компанцева Л.Ф. Гендерные основы Интернет-коммуникации в постсоветском пространстве: [монографія] / Лариса Феликсовна Компанцева. – Луганск: Знание, 2004. – 404 с.
3. Кузнецов Д.В. Роль современных коммуникаций в формировании массового сознания / Д.В. Кузнецов // Философия и общество. – 2004. – № 3(36).– С. 92-104.
4. Нестеренко В. Г. Особистість у нелінійному суспільстві: [монографія] / Галина Нестеренко. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 140 с.